

עין משפט
גזר מצוה

ה א מיי פ"ב מל' מקואות הלכה ה קמג עשין נחמ טור ושו"ע יו"ד סי' קנא

ו ב (מיי פייט מהל' שבת הל"ד) טוש"ע א"ח סי' שג סעיף טו:

ז ג מיי פייט מהל' שבת הלכה יו"ד קמג לאון ס'ה טור ושו"ע א"ח סי' שג סעיף ג:

ח ד מיי שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ג:

ט ה מיי פיי מהל' בלאים הלכה כ קמג לאון רפג טור ושו"ע י"ד סי' שא סעיף יד:

י ו מיי פייג מהל' טומאת זרעמ הלכה א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י פ"ה כספ קאמר וכו' נמר הס"ד ואח"כ מה"ד מאי מודים איתמור ב"ה א"ג בספר הישן הס"ד וי"ב סה"ס פ"א: (ב) תוה' ד"ה הלא וכו' אלהי מני לקטלא נתמתינן: (ג) ד"ה מניא וכו' מדמני ובטוטפת ופטניטין:

מוסף תוספות

א. בתד דקתני ולא תטבול בהן. ריעטב"א.
ב. שמתביישת. מוס'
הא"ש. א. למיתני. מוס'
הא"ש. ד. דקתני ולא בחבקיין שבצוואריהו. מוס'
הא"ש. ה. [לן"ת יד] מל' ד"ה הלא וכו' דכיפה של צמר תנן. ריעטב"א.
ו. תכשיט. ריעטב"א. ז. ולא נתי לה גבר תכשיט איש. ריעטב"א. ח. פשוט. מוס'
הא"ש. ט. שריוותא דידהי בחצר בחדי פאה נכרית כדקתני [לקמן סד]. ריעטב"א. י. דליכא מדיי מדישרי בחצר אלא כבול ופאה נכרית. ריעטב"א. יא. דהא אפרין לקמן [סד]. כל דבר שאסור חכמים לצאת לרה"ח אסור לצאת בחצר חוץ מכבול ופאה נכרית וכו' אלא כבול כיפה של צמר הוא [דהרין]. ריעטב"א. יב. דמשום דלי' ליה חותמה הוא ודאעצמ' בן חורין. רשנ"א. יג. דמפרש טעמיה בגמ' כדי שלא תתנגה לה בעלה. רשנ"א לקמן פד: ד"ו וא"כ הו"ל למפרך מינה לטמואל דאמר כבול דרישא כבלא דעבדא, אלא [הויאן] נמי לטמואל כבלא דעבדא איהו ולדיריה לאו משום האי טעמא לא ליה אלא משום קטטה. רשנ"א לקמן פד: [ועיי"ש בתוס' י"ד].
טו. אלמא אע"ג דלא היו טורי ואריג אסורי מדרבנן. מוס'
רי"ד. ואליה הכא קתני אין בה משום בלאים דמשמע דאפילו ליהי' דרבנן ליהי'. ריעטב"א.
טז. מהא. מוס'
הא"ש. יז. וכתבי' לא תלבש ששטנו בגדילים תעשה לך מאן דלא אשיתרי גביה בלאים מחייב במצות ציצית והני כהני הויאל. מוס'
הא"ש. יח. טוין. גטוס מנדס סימן פ"ט. יט. בלבד. יש חילוק בין ל' קוש' [ולכן]. מוס'
הא"ש. כ. אע"ג דבגדי כהונה כלאים דאורייתא חזי. סי' ה"ק. כא. אפי' ברכין. מוס'
הא"ש. כב. שמא היתרך נימא על בשור כדאיתא במסכת ביצה (יד.). ריעטב"א. כג. שמוחור להציען תחתיו משום הדצעה ליתא אלא מדרבנן וכתבתי דהתם לא שכיח בהו כריכה. נמצא פסקן של דברים, דקשין דאורייתא [שוע טווי גוהן], בהעלאה אסורי דאורייתא ובהצעה שרו אפילו מדרבנן, וקשין דרבנן [שאנין שוע טווי גוהן], בין בהצעה בין בהעלאה שרו אפילו מדרבנן. פי' היקין. כד. כן דסינין המחוברין יחד וביניהם צמר גפן או בלאי בגדים ומחוברין ע"י תפירות. מנדס סימן שמי"א. כז. נמדנד פי' שמי' תינפל: אם יש בתוכו בלאי בגדים של צמר ותחתב המחט בהן ובסדינין של פשטן שמצד חוץ ויש בהן ב' תחופות. פי' מתקלי' ומהר"ס. כז. דלא שכיח בהו טובא כריכת נימא. מנדס סימן שמי"א. כז. ואם היתה נפתחה לא היתה הצמר נדבק לבגד מחמת תפירה זו. מנדס סימן שמי"א. כז. וה"ז חזי [חולין קטס]. בכופת שאור שיירדה ליישובה טמאה מדרס. רמב"ן. כז. [ערך אסטמלאן]. ל. מין תכשיט לא של כסף ולא של זהב הוא אלא. אור וזוע ה' שנת סימן פ"ד אות ג'. [ועיי' בהוסף מהרש"ם].

קדושתו בכל הקהל והיתה השכינה שרויה בו לא היו עופות פרוחתו עליו, אבל במקדש שני פחדו שמא אין קדושתו בקדושת ראשון, ושמא יפרחו העופות על המקדש וישליכו שם דבר טומאה, ועשו צורה להברית העופות מגני ההיכל וקראו אותה כולה עורב, כלומר זו מונעת העורבים מלפרוח בגג ההיכל. וזו צורה בדרך עשוישן ששמו בארצותם. ת"ר שלוש דברים נאמרו בארצותם, אין יוצאין בה לרה"ר לפי שאינן כלי וכמשאוי חשוב, ואין בה משום בלאים דלאו אריג הוא, ואינה מטמאה בנגעים שאין בה שתי עורב. [אמרן] רב הונא טוטפת, עניות עושות של מיני צבעונין, עשירות עושות אותן של כסף ושל זהב.

נו:

הבא בקטלא עסקינן. תימה דמשמע דקטלא טעמא משום חליצה וא"כ אמאי תני (ו) צמתיתין צסיפא^[כ] צהדי חוטי אמר צרישא הוה ליה למיתנייה ואומר רשנ"א דקטלא נמי דבר של נוי הוא ויש לחוש דילמא שליף ומחויא ומיירי מתני' צרפוי דליכא חליצה ולכן

אין לאוסרו אלא משום תכשיט אבל צרייתא דהכא איירי צמיהדק דליכא למישא דילמא שלפא שאינה מסירה לפי"ב שלא תראה צעלת צשר וא"ת ומאי דומקיה לאוקמא צרייתא משום חליצה לוקמא צרפוי ומשום משלפא כמתני' וי"ל דצרייתא משמע ליה דטעמא משום חליצה דומיא דרישא דקתני הצנות יוצאות צחותין צאחניהם ולא צאינטינ^[ד] דליכא למישא דילמא שלפא ומחוייא דפשיטא הוא דמאי נוי שייך צחותין אלא צאינטינ לאצמעינן דאין צו חליצה ואינה מסירתן צשעת צצילה וה"כ סיפא^[ה] טעמא משום חליצה: **תניא** נמי **הבי בו'**. מדתני (ו) וסרדיטין הקצועים זה ודךך לקצוע אפויינו צצצכה אצל מומרתא דקטיפתא אין קצועין: **אי בבא דעבדא תנן**. תימה^[ו] אי כנלא דעזדא שכן אמאי קתני טפי גציו אשא^[ז] וי"ל ^חדצעי למיתני צסיפא דמתני' ^ט יוצאה צצכול וצפאה נכרית לחצר' ופאה נכרית לא שייכא צרישא פאה נכרית צהדי ככול דאין יוצאין צה לרה"ר ויש לומר דמילמא דפשיטא היא דאסור לנאח צה לרה"ר דודאי משלפא משום דמחכו אמאי שרי וא"ת ^יא"כ כנלא דעזדא תנן חליצה שרי צחצר טפי משאר דברים אצל אי כיפה של אמר תנן ניחא דשרי צחצר שלא תתנגה על צעלה דמפרש עולא לקמן (דף סד:) וי"ל דכנלא דעזדא שרי כדי לעשות צו קורת רוח לרצו שאם היה כל היום צלא ככול אפילו צחצר צצדנ מועט שיעשה העיז כנגד רצו סצור רצוב^[יב] שדעמו למרוד וי' ואחסי לדי קטטה ולקמן ^{יג} דפירש"י דצסיפא מודו כ"ע דככול כיפה של אמר היא^[יד] קשה לר"י דהא משמע הכא למ"ד כנלא דעזדא תנן שרי כיפה של אמר אף לרה"ר^[טז]:

אין בה משום בלאים. פרש"י משום שאינה טווי וריצ"א אומר דמשום הכי אין להסיר דהתנן ^{טז} הלצדים אסורין מפני שכן עשוינ^{טז} אלא משום דאיסטמא דבר קשה הוא וצדצר קשה לא אסרו רצנן משום כלאים כדלמאר צפרק קמא דצילה (דף טו. וסס) א"ר הונא צריה דרצ יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא אע"ג דשאר לצדים אסורין האי שריא לפי שיהא קשה וכן משמע ציומא פרק צא לו (דף סט.) רב אשי אמר בגדי כהונה קשין הן ולכן שרי להציע תחתיהם כי הא דלמאר רב הונא צריה דרצ יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא וקשה לר"ת ^{טז} דאמרין צפ"ק דערינן (דף ג:) הכל חייבים צצציות כהנים לוי' וישראלים ופירך פשיטא ומשני כהנים צאינטינ ליה סד"א הויאל^{יז} ואישתרי כלאים לגצציהו כו' לא ליחייבי והשתא היכי אישתרי להו והא צגדי כהונה קשין הן וכה"ג לישראל נמי שרי ואומר ר"ת דצדנ שהוא שוע טווי וזו [וצדכך מלצוש והעלאה] דאסורין להסיר מן המורה אין חילוק בין כך לקשה ככלל ענין אסור מן המורה אלא ככללים דרבנן כגון לצדים שאינ^{יח} אלא שוע^{יט} שרי צקשין אפילו לנצוש כיון דאין צבו כלאים אלא מדרבנן וצגדי כהונה נמי^{יב} כיון דשרי מדאורייתא ^{יט} להציע תחתיהם^{כא} כדמתיא לא יעלה עליך אצל אמה מותר להציעו תחתך אצל אמרו חכמים אסור לעשות כן כו'^{כב} שרי אפילו מדרבנן כיון דקשין הן דצקשין לא גזרו רצנן כלל וצדצר כך נמי היכא דלא שכיח כריכה מותר להציעו תחתך כגון מרדעת החמור וכרים וכסתות ומילי אחריי דחשצי צמס' כלאים^{כג} ועל אותן קוטס פורפוטנ^{כד} השצי ר' ינאח שאם יש צמוכן צלאי צגדים של אמר ושל פשתן ומתצב צהן המחט שמי תפירות^{כה} דאסורין צהעלאה אפילו חוט תפירה של קצנצם או של משי שלא הסירו כרים וכסתות^{כז} אלא צהצעה אצל צהעלאה לא אצל אם אין צמוכן רק גציו אמר יכול להיות דמותר אף צהעלאה שאין חוט תפירה מחדצן לצגד כלל אלא שמחצר ומקרב שמי הצגדים של פשתן שהן כסוי הקוטס משני דצדין ומתוך כך מתהדק האמר צצניתים^{כח} ואין זה חיצור כחיצור אריג או תפירה או קשירת צחלים דצמה צהמה: **ואינה מטמאה בנגעים**. קשה לר"י מאי אריא צנגעים אפי' צמת ושרן לא מטמא דצעינן טווי ואריג דלמאר לקמן (דף סד.) ואומר ר"י דמטמא צמת ושראים מקי"ו דצכין קטנים צטהורין צוצ וטמאיים צמת ושרן איסטמא שטמא צוצ דשיין צה מדרס כמו צצפה דלמאר (כלס פרק כ"ח משנה ה) כפה^{כח} צנתמתו לס"ת טהור מן המדרס אינו דין שיטמא צמת ושרן וצערך^{כט} פי' איסטמא^ל תחיהה של צגד מוחצב וקצועין צה אצנים טצות ומרגליות ולפ"ז ניחא דמטמא צמת ושראים כשאר תכשיט אצל צנגעים לא שאין הצגד עיקר כ"א הוצב ואצנים טצות ומחאי טעמא נמי אין צה משום כלאים:

במה אשה פרק ששי שבת

צקטלא עסקינן. צגד חשוב לתלות צזוארה כנגד צצה שלא יפול מה שהיא אוכלת על צגדיה ויש לו מקום צנלים כעין שעושים למכנסים ותוחב צו רצועה רחצה ומוללתו צצציד הרצועה שהצגד רחצ הרצה וקושרת הרצועה צצציד צזארה וחונקת עצמה צצחוץ כדי שמהא צצרה צולטת ומראה צעלת צצר ומתוך שהרצועה חלקה ורחצה אינה מציקתה: **מכלל דפליגי**. צתמיה והא ת"ק לא איירי צצערה. שמע מינה צצער מודה דלא מהידק על גצי שער: **דילמא**. האי דלדצר שער: **כסם קאמר** להו. כסם שאחם מודים לי צצוחטי שער אודו לי צצוחטי אמר (ב):

חומרסא דקטיפא. קשר שעושין לרפואות קיטוף עין רע שלא תשלוט: **וסיפוי צקמיע מומחה**. דקתני מתני' (ט) ולא צקמיע צומן שאינו מן המומחה הא מומחה שפיר דמי: **אפוייני**. פרוטני"ל של זהב: **שצכה**. קופי"ה דאי שלפא ליה מיגילא ראשה: **המקפס**. את הפדחת מאזן לאזן: **המגיעים עד לחייה**. על ראשה כורכמו ומולה לה על לחייה מכאן ומכאן: **אי כנלא דעזדא סנן**. חומס שעושין לעבד צכסותו לסמין הוכחה שהוא עבד וצהאיו קתני מתני' צצפחה לא תלא צו: **אנל כיפה של אמר**. ככועע שחתת השצכה דמקרי נמי ככול ומתקסעת צו: **שפיר דמי**. דכיון דמיגילא שצרה לא שלפא ומחויא: **או דילמא כיפה סנן**. דלא תלא דחיישינן דילמא שלפא ומחויא מתחת השצכה ואינה מגלה וכל שכן כנלא דעזדא: **צצכול וצאצטמא**. לקמיה מפרש מאי אצטמא ומדקתני כל שהוא למטה מן השצכה ש"מ כיפה תנן: **גליא פרוחי**. מלנפת קטנה לאחר קישוריה שקולעת ראשה וכסמה^ט יש שערות קטנות שיוצאין חוץ לקישוריה והן נקראין פרוחי על שמפריחין ויוצאין לחוץ ואוגדתן לתחת קישוריה ע"י מלנפת קצרה: **גליא**. מונעת אותן שערות מלנאח: **אי צה משום כלאים**. שעשויה כמין לצד שקורין פולטר"א ותניא נמי הכי יוצאה אשה בכבול ובאיסטמא לחצר ר"ש בן אלעזר אומר ^יאף בכבול לרה"ר כלל^ו אמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה יוצאין בו כל שהוא למעלה מן השבכה אין יוצאין בו מאי איסטמא א"ר אבהו ביזיוני מאי ביזיוני אמר אביי אמר רב כליא פרוחי ת"ר ^ג דברים נאמרו באיסטמא ^האין בה משום כלאים ואינה מטמאה בנגעים ואין יוצאין בה לרה"ר משום ר"ש אמרו אף אין

האי נאמרו שלשה דברים נאמרו באיסטמא וכו'. לדברי תנא קמא אין בה משום שערות חתנים, ולדברי ר' שמעון בן אלעזר אין בה משום עטרת כלות, הוא מחמת הטעם שאמרו בסם' סוטה בפרק האחרון בפולמוס של אספניטוס גזור על עטרת חתנים, בפולמוס של טיטוס גזור על עטרת כלות. ובפי' א' מן גיטין אמרו אמר ליה ריש גלילא לרב הונא אמר כליא מנלן דאסיר. אמר ליה רמבנן דתנן בפולמוס דאסירי קיטר גזור על עטרת חתנים ועל האדירים אדהכי קם רב הונא לאיפניו, אמר ליה רב חסדא קרא כתיב כה אמר ה' הסר המצנפת, וכי מה מצנפת אצל הנשרה, לומר לך בזמן שהמצנפת בראש כחך גדול תהא נשרה בראש חתנים, נסתלקה של המצנפת מראש כחך גדול נסתלקה הנשרה מראש רב אדם. אדהכי אתא רב הונא אשכחניהו דהווי יתבי וקראיני לאה שמעתא, אמר להו האלהים מדרבנן הוא דאסור.

אבייני, כלומר אב שיש בו מיצין הרבה, כי מיצין תרגום [זנין דכתיב (זניאל ג') זני זמרא, פירוש כל מיני זמר והיא נקראת טוטפת מפני שנותנת למעלה מן המצח במקום הטוטפת. כדתיא יוצאה אשה בסבכה המוזהבת ובטוטפת ובסריבטין, ואוקמר ר' אבהו טוטפת המוקפת מאזן לאזן, סריבטין המגיעין לה עד לחייה. ולא כבבול. אוקמר ר' אבהו כיפה של צמר, דתיא יוצאה אשה כבבול ובאיצטמא לחצר, ר' שמעון בן אלעזר אומר כבבול אף לרה"ר כו'. דייקין דכבול דזמא דאיצטמא מה איצטמא כיפה אף כבול כיפה, וכדגורסין [חולין קתח] כיפה של צמר היה מונח בראש כ"ג ועליו הציצן שנאמר ושמח אותו על פתיל תכלת, והן חוטיין גדילין מעשה עבות חצבין כשוחים ושלש אצבעות כגון אבנט. ולית הילכתא כשמואל דאמר כבלא דעבדא, דאין עושין בדבר של תורה להלק מספקא, אלא הכבול שאסרה משנתנו היא כיפה של צמר, וכ"ש כבלא דעבדא שאסור. איצטמא היא ביזוי, כלומר חוטיין הרבה ממזיני צבעונין ותולין אותן בפני הכלה שלא יצטרחו החובריין, שמבטישת להסיר החובריין מעליה, ותולין זה בפניה, ונקראת כליא (ריבך) [ציריך] והיא כגון אותה ששנתנו [מדות פ"ח מ"ו] אמר כולה עורב, לפי שבמקדש [תראשון] שהיתה נשואה ושמא יפרחו העופות על המקדש וישליכו שם דבר טומאה, ועשו צורה להברית העופות מגני ההיכל וקראו אותה כולה עורב, ואין יוצאין בה לרה"ר לפי שאינן כלי וכמשאוי חשוב, ואין בה משום בלאים דלאו אריג הוא, ואינה מטמאה בנגעים שאין בה שתי עורב. [אמרן] רב הונא טוטפת, עניות עושות של מיני צבעונין, עשירות עושות אותן של כסף ושל זהב.

אבייני, כלומר אב שיש בו מיצין הרבה, כי מיצין תרגום [זנין דכתיב (זניאל ג') זני זמרא, פירוש כל מיני זמר והיא נקראת טוטפת מפני שנותנת למעלה מן המצח במקום הטוטפת. כדתיא יוצאה אשה בסבכה המוזהבת ובטוטפת ובסריבטין, ואוקמר ר' אבהו טוטפת המוקפת מאזן לאזן, סריבטין המגיעין לה עד לחייה. ולא כבבול. אוקמר ר' אבהו כיפה של צמר, דתיא יוצאה אשה כבבול ובאיצטמא לחצר, ר' שמעון בן אלעזר אומר כבבול אף לרה"ר כו'. דייקין דכבול דזמא דאיצטמא מה איצטמא כיפה אף כבול כיפה, וכדגורסין [חולין קתח] כיפה של צמר היה מונח בראש כ"ג ועליו הציצן שנאמר ושמח אותו על פתיל תכלת, והן חוטיין גדילין מעשה עבות חצבין כשוחים ושלש אצבעות כגון אבנט. ולית הילכתא כשמואל דאמר כבלא דעבדא, דאין עושין בדבר של תורה להלק מספקא, אלא הכבול שאסרה משנתנו היא כיפה של צמר, וכ"ש כבלא דעבדא שאסור. איצטמא היא ביזוי, כלומר חוטיין הרבה ממזיני צבעונין ותולין אותן בפני הכלה שלא יצטרחו החובריין, שמבטישת להסיר החובריין מעליה, ותולין זה בפניה, ונקראת כליא (ריבך) [ציריך] והיא כגון אותה ששנתנו [מדות פ"ח מ"ו] אמר כולה עורב, לפי שבמקדש [תראשון] שהיתה נשואה ושמא יפרחו העופות על המקדש וישליכו שם דבר טומאה, ועשו צורה להברית העופות מגני ההיכל וקראו אותה כולה עורב, ואין יוצאין בה לרה"ר לפי שאינן כלי וכמשאוי חשוב, ואין בה משום בלאים דלאו אריג הוא, ואינה מטמאה בנגעים שאין בה שתי עורב. [אמרן] רב הונא טוטפת, עניות עושות של מיני צבעונין, עשירות עושות אותן של כסף ושל זהב.

מסורת הש"ס

(א) נלקטן קו: ושו"ק, (ב) ס"א אלא מורי' איתמר אמר רב יוסף אמר ר"י אמר שמואל, (ג) נין נלקמן סד:, (ד) פי' נין וצערך ערך אב פי' אב וינאל', (ס) ס"א איתמר רב אמר כיפה של אמר תנן ושמואל אמר כנלא דעזדא תנן אכל כיפה של אמר שפיר דמי, (ו) כבול אף לרה"ר כ"ג, (ז) [תוספ' פ"ח], (ח) נלקמן ס:, (ט) כסא': וכסותה, (י) וניקלצ' יג', (יב) ודף סד:, (יג) ופ"ט מ"ט דלללסין, (טד) להציע כלאים תחתיהן כ"ל

גליון הש"ס

גב' ראשה חונקת את עצמות. ומה הטעם נקרא קטלא. הרע"ב פ"א מ"ח דנלים: שם כלא אמר רבי שמעון בן אלמור: בן אחוא למבח מן השבכה. לקמן דף סה ע"א:

לעוי רש"י

פרוטנ"ל. נור קישוט המונח על המצח. קריפ"א. שבים עשירי רשת. פולטר"א [פולטר"א]. (מצע) לְבָד (עשירי מחומרים, שהם רק כבושים ביד, ולא ארוגים).

מוסף רש"י

יוצאה אשה בחוטי שער. שקולעת סנן שצרה [קטון סד:]. בין משלה. מלשין [שם]. למטה מן השבכה. כו' כיפה של אמר, יוצאין הן דלא חיישינן דילמא שלפא ומחויא דמיגילי שצרה ומנאח צה שהצכה יני הוא לשער [קטון סה].

רב נסים גאון

תני רבנן שלשה דברים נאמרו באיסטמא וכו'. לדברי תנא קמא אין בה משום שערות חתנים, ולדברי ר' שמעון בן אלעזר אין בה משום עטרת כלות, הוא מחמת הטעם שאמרו בסם' סוטה בפרק האחרון בפולמוס של אספניטוס גזור על עטרת חתנים, בפולמוס של טיטוס גזור על עטרת כלות. ובפי' א' מן גיטין אמרו אמר ליה ריש גלילא לרב הונא אמר כליא מנלן דאסיר. אמר ליה רמבנן דתנן בפולמוס דאסירי קיטר גזור על עטרת חתנים ועל האדירים אדהכי קם רב הונא לאיפניו, אמר ליה רב חסדא קרא כתיב כה אמר ה' הסר המצנפת, וכי מה מצנפת אצל הנשרה, לומר לך בזמן שהמצנפת בראש כחך גדול תהא נשרה בראש חתנים, נסתלקה של המצנפת מראש כחך גדול נסתלקה הנשרה מראש רב אדם. אדהכי אתא רב הונא אשכחניהו דהווי יתבי וקראיני לאה שמעתא, אמר להו האלהים מדרבנן הוא דאסור.

רבינו חננאל

בקרטלא ומשום ראשה חונקת עצמה כדי שתראה בעלת בשר. פירש רב יוסף שמופת וחומרתא דקטיפתא, שי מי שאומרים כי הוא כמזיני מרגליות שתולות הנשים בצוואריהן משום עין רעה, ודגדו דבריו. ואיתוקמא מאי טוטפת